

UDDANNELSE	2
Lærernes faglige udvikling på dagsordenen.....	2
Learning for Jobs: OECD Policy Review of Vocational Education and Training (Initial report) ..	4
Kvalitetssikring og ranking af universiteter	6
Migration og mobilitet	8

UDDANNELSE

Lærernes faglige udvikling på dagsordenen

EU har i efteråret 09 rettet opmærksomheden mod lærernes muligheder for faglig udvikling. Som omtalt i EUUpdate nr. 4 2009, har OECD offentliggjort sin TALIS-undersøgelse. Kommissionen har udarbejdet en mere dybtgående analyse af den europæiske del af datamaterialet med særlig fokus på lærernes efteruddannelse. Derudover har emnet været taget op på det seneste rådsmøde for undervisningsministrene, hvor man udarbejdede konklusioner om lærernes faglige udvikling.

Kommissionens TALIS

Kommissionen har fremlagt sin områdespecifikke analyse af de indsamlede data i OECD's TALIS-undersøgelse, under navnet "Teachers' Professional Development: Europe in international comparison – A secondary analysis based on the TALIS dataset". Som navnet indikerer fokuseres der på lærernes faglige udvikling eller efteruddannelse, ud fra materiale indsamlet i forbindelse med TALIS. Der anlægges et bredt perspektiv, hvorefter der ikke kun er tale om struktureret efteruddannelse, men også mere uformel udvikling – som f.eks. læsning af faglitteratur og samtaler med kolleger.

Helt generelt viser tallene, at kun 10,5 % af lærerne i de EU-lande der har deltaget i undersøgelsen, *ikke* har deltaget i nogen form for faglig udvikling i løbet af de foregående 18 måneder.

Tallene viser også, hvem der deltager mest i den faglige udvikling. Ifølge rapporten er der en generel tendens til, at lærere med en grunduddannelse på master-niveau eller højere deltager mere i efteruddannelse end de med en uddannelse på bachelor-niveau eller lavere.

At de fleste lærere deltager i efteruddannelsesaktiviteter er ikke ensbetydende med, at behovet for faglig udvikling er opfyldt. Det fremhæves som et nøgleresultat, at mere end halvdelen af de adspurgte lærere siger, at de ønsker mere efteruddannelse end de har fået. Generelt er det område, hvor der ønskes mest udvikling, undervisning af elever med særlige behov samt inden for IT. Rapporten kommenterer, at andelen af lærere, der mener, de har brug for mere efteruddannelse, forekommer stor. I visse lande er det endda flertallet af lærere, hvis efteruddannelsesbehov ikke bliver mødt.

Det fremhæves som bekymrende, at 45 % af lærerne angiver mangel på passende tilbud på efteruddannelse som årsag til deres manglende deltagelse. Vigtigheden af at afstemme tilbud med behov betones derfor som noget, der bør opprioriteres i de fleste lande.

Rapporten forsøger at afdække, hvilken slags efteruddannelse, der er den mest effektive for den enkelte lærer. Tendensen er, at al efteruddannelse har en positiv effekt. Der er dog typer, der fremhæves som mere effektive end andre. Generelt er de typer faglig udvikling der kræver mest tid og flest ressourcer også de, der er mest gavnlige for læreren og dermed skolen. I rapporten sættes der derfor spørgsmålstejn ved det rimelige i, at læreren selv skal stå for en stor del af investeringen i denne type efteruddannelsesaktiviteter, når det er den der er mest gavnlig.

Rådskonklusioner

Under titlen ”The professional development of teachers and school leaders” har Rådet udarbejdet konklusioner om lærernes grund- og efteruddannelse.

Som begrundelse for at tage lærernes uddannelsesmæssige vilkår på dagsordenen konstaterer Rådet, at lærerens ”kundskaber, færdigheder og engagement” er de vigtigste faktorer for elevernes udbytte af undervisningen. Der er brug for uddannelsesresultater af høj kvalitet i hele EU.

Konklusionerne behandler lærernes faglige udvikling i tre forskellige faser: Grunduddannelse, jobindføring og efteruddannelse. Der lægges op til, at disse tre faser bør indgå i en kontinuerlig proces, der sikrer en løbende professionel udvikling hele karrieren igennem.

For at sikre et højt fagligt niveau hos lærerne fremhæves det i konklusionerne, at grunduddannelsen skal være ”af højeste standard”. Det præciseres dog ikke, hvad dette indebærer fx i forhold til længde, indhold og akademisk status.

Det er værd at bemærke, at underviserne på læreruddannelserne ikke blot skal have et teoretisk solidt fundament ifølge konklusionerne, men også være i besiddelse af praktisk undervisningserfaring. Det ses desuden som en afgørende faktor, at en forbedring af grunduddannelsen vil højne lærernes status og dermed tiltrække flere kvalificerede kandidater til uddannelsen.

Det konstateres, at det er et stort problem at fastholde nye lærere. Løsningen på dette problem fremlægges i konklusionerne som *strukturerede støtteprogrammer* for alle nye lærere. Tidligere har Kommissionen foreslået en treårig indføringsperiode for alle nye lærere. Det er nu modificeret til, at nyuddannede lærere bør modtage ”tilstrækkelig og effektiv støtte og vejledning det første par år”.

Mht. lærernes efteruddannelse er Rådets konklusioner sammenfaldende med de, der fremsættes i Kommissionens TALIS-rapport.

For at nå disse mål kommer Rådet med anbefalinger til både Kommissionen og medlemslandene. Medlemslandene opfordres til at sikre, at de bedste kandidater søger læreruddannelsen. Derudover tilskyndes de til at etablere jobindføringsprogrammer, og sikre at behovet for efteruddannelse bliver mødt.

Kommissionen skal ifølge konklusionerne primært foranstalte peer-learning aktiviteter. I sammenhæng hermed skal de fremlægge en oversigt over lærerkompetencer i medlemslandene. Kommissionens (formelle) rolle som udelukkende en støtte og formidler i uddannelsespolitikken fastholdes dermed.

Gennemgående for Rådets anbefalinger er, at der ganske vist er opnået enighed om, at niveauet generelt skal være højere, men der tages ikke stilling til, hvis ansvar det er, og hvem der skal bære omkostningerne.

1. december 2009/ANC

Learning for Jobs: OECD Policy Review of Vocational Education and Training (Initial report)

OECD er i gang med en stor undersøgelse af erhvervsuddannelsesområdet. Den indledende rapport er netop udkommet. Projektet hedder "Learning for Jobs" og startede i 2007. Rapporten er en sammenskrivning af de første 15 landes rapporter (inkl. Danmark) om erfaringer på erhvervsuddannelsesområdet. Den endelige komparative rapport vil blive offentliggjort i efteråret 2010.

Rapporten fokuserer på fire hovedemner. 1) hvordan man bedre kan imødekomme arbejdsmarkedets behov, 2) hvordan man tiltrækker flere og effektive lærere, 3) fordele ved "Workplace training" og 4) hvilke værktøjer der kan understøtte dette.

At imødekomme arbejdsmarkedets behov

For at imødekomme arbejdsmarkedets behov er det ifølge rapporten nødvendigt, at erhvervsuddannelser afspejler både de studerendes præferencer og arbejdsgivernes behov. Rapporten anerkender, at det er vigtigt at lade de unge vælge ud fra egne præferencer. For det første fordi de unge oftest er gode til at vurdere deres egne kompetencer. For det andet fordi de selv ved mest om, hvad de bedst kan lide at lave, og hvad de interesserer sig for. For det tredje fordi det er kontraproduktivt at tvinge unge mennesker ind i uddannelser, som de hverken har lyst til eller interesse for. På den anden side fastslår rapporten, at der ikke er overensstemmelse mellem antallet af uddannelsessøgende, deres kompetencer og arbejdsmarkedets behov.

Derfor er det ifølge rapporten nødvendigt at se på det økonomiske aspekt. Hvis flere parter præferencer skal tilgodeses i udviklingen af erhvervsuddannelserne, er det også nødvendigt, at den økonomiske byrde fordeles på de parter, som får medindflydelse. Dvs. at udgifterne skal fordeles mellem regeringen, arbejdsgiverne og den enkelte uddannelsessøgende (på de videregående uddannelser) i overensstemmelse med de opnåede fordele. Forslaget understreger, at de der betaler mest, også får den største indflydelse. Det være sig elever, arbejdsgivere etc.

Det betyder endvidere, at man ifølge rapporten skal inddrage arbejdsgivere og fagforeninger i udvikling af læseplaner, og sikre, at de færdigheder, der undervises i, svarer til dem, der kræves på den moderne arbejdsplads.

Formålet er således, at man gennem nyudviklede erhvervsuddannelsessystemer skal udstyre de uddannelsessøgende med meget generelle og brede færdigheder *samtidig* med de mere erhvervs-specifikke færdigheder, der opfylder arbejdsgivernes umiddelbare behov og endvidere støtte faglig mobilitet og livslang læring.

Effektive lærere

Da man som andre steder i uddannelsessektoren kommer til at stå overfor en stor mangel på lærere, konstaterer rapporten, at det er nødvendigt at sætte ind på dette område. Derfor skal rekrutteringen af lærere til erhvervsskolerne ændres, og man skal sikre, at den nye arbejdskraft er godt bekendt med det moderne erhvervslivs behov.

Rapporten foreslår, at man for det første skal fremme en mere fleksibel rekruttering. Dette betyder, at man gør rekrutteringen af personer med erhvervsuddannelser lettere, og at man fx tilskynder deltidsarbejde, hvor underviseren arbejder resten af tiden i erhvervslivet. Rapporten hævder, at man på nuværende tidspunkt netop kan drage fordel af den aktuelle økonomiske afmatning til at opmuntre dem, der forlader branchen med gode praktiske færdigheder, til at komme ind i arbejdsstyrken på erhvervsskolerne. Det understreges, at det er vigtigt, at man ved ansættelse af personer uden læreruddannelse sikrer tilstrækkelig pædagogisk uddannelse samt en mere generel forberedelse til det at undervise på en erhvervsskole.

Workplace training

Rapporten anbefaler, at man på erhvervsuddannelsesområdet i høj grad gør brug af lærlingeuddannelser (apprenticeship) og korte praktikperioder. Altså at man fremmer praktisk uddannelse på arbejdspladsen.

Det er dog ifølge rapporten vigtigt, at denne uddannelse er af en meget høj kvalitet, og at arbejdsopgaverne er varierede. Dette skal ske gennem meget klare aftaler med arbejdsgiverne, der regulerer lærepladserne og gennem en effektive kvalitetssikringssystemer.

Rapporten pointerer endvidere, at det er vigtigt at sikre en god balance mellem uddannelse på arbejdspladsen og uddannelse på undervisningsinstitutionerne, Dette fordi visse former for undervisning fungerer bedre i uddannelsesmæssige læringsmiljøer. Samtidig understreges det, at det er væsentligt at fokusere på de skriftlige-, matematiske- og læsefærdigheder som grundlag for anden læring.

Ydermere bemærker rapporten, at det skal sikres, at der er tilstrækkelige incitamenten til at deltage i uddannelse på arbejdspladsen for både arbejdsgivere og studerende. Dette kan fx for arbejdsgiverens side være et skatteincitament, som det ses i lande rundt om i Europa.

Værktøjer

Til sidst opsummerer rapporten nogle af de værktøjer, som det er nødvendigt at anvende, hvis man skal forbedre hele erhvervsuddannelsesområdet.

- Det er væsentligt at indsamle gode data omkring arbejdsmarkeds udbytte af erhvervsuddannelserne. Dette vil hjælpe til at evaluere og fremme forståelsen af, hvorvidt erhvervsuddannelserne lever op til arbejdsmarkedets behov.
- Endvidere er det afgørende, at arbejdsgivere og andre relevante stakeholders involveres. Til sidst skal man iværksætte erhvervsvejledning (karrierevejledning) til alle på baggrund af de indsamlede data og arbejdsmarkeds behov.

10. december/SH

Kvalitetssikring og ranking af universiteter

Den 21. september 2009 udgav Kommissionen en rapport om ”Kvalitetssikringens udvikling inden for videregående uddannelser”. I lyset af det svenske formandskabs udspil vedr. ”ranking” i forbindelse med rådsmødet i november, er rapporten fra Kommissionen værd at bemærke.

Rapporten fra sidst i september beskæftiger sig med, hvordan man sikrer, at en arbejdsgiver kan være sikker på, at en videregående uddannelse fra et for ham ukendt universitet i et andet EU-land har samme værdi eller kvalitet som de uddannelser, han kender. Det overordnede formål er dermed også at opmuntre til mobilitet ved at sørge for, at der er gennemsigtighed og sammenlignelighed medlemslandenes videregående uddannelser imellem. I den sammenhæng understreges det som vigtigt at identificere såkaldte ”titelfabrikker”, der, som primært internetbaserede virksomheder, tilbyder betalingsvillige mennesker indholdsløse universitetsgrader.

Rapporten når frem til, at mens der findes etablerede akkrediteringssystemer i langt de fleste medlemslande, er det ganske få af dem, der rækker ud over landegrænserne, ligesom ganske få af universiteterne søger at blive akkrediteret ved udenlandske organer. Der efterlyses derfor et fælleseuropæisk system, hvor ambitionen er at kvaliteten også kan sikres på tværs af landene.

Rapporten beskæftiger sig primært med analysen af de systemer, der sikrer kvaliteten af videregående uddannelser. Der nævnes dog også, lidt mere forsigtigt, andre værktøjer, der efter Kommissionens opfattelse kan medvirke til forøget mobilitet. Kommissionen fremhæver rangordning af universiteter som en virksom tilgang. Der henvises til konklusioner fra årets Bologna-møde, der nævner ”*Multidimensional transparency tools*” som noget, der skal arbejdes videre med. Dette må forstås som en rangordning, der medtager flere parametre og – efter Kommissionens opfattelse - gør sammenligning mulig. Det må understreges, at underviserorganisationerne på europæisk niveau forholder sig skeptisk til projektet. Bologna-processen er et frivilligt samarbejde mellem de europæiske lande omkring videregående uddannelser. Formålet med samarbejdet er at skabe en europæisk kvalitetsstandard for universiteter, blandt andet ved fælles rammer for kvalitetssikring. Bologna-processen er ikke en del af EU-systemet, men da der er et stort sammenfald af deltagende stater, forholder man sig alligevel til processens resultater i EU’s institutioner. I Danmark er det mest konkrete resultat af Bologna-processen indførelsen af ECTS-pointsystemet og 3-2-3 inddelingen på de videregående uddannelser.

Kommissionen har grebet den bold, der er kastet op ved Bologna-konklusionerne fra 2009, og har i maj 2009 igangsat en undersøgelse af, hvordan en rangordning kan gennemføres. Undersøgelsen løber i to år, og afsluttes i 2011. Formålet med studiet er at finde svaghederne ved de eksisterende systemer og designe et nyere og mere avanceret sammenligningssystem, der kan sammenholde de specifikke parametre, den enkelte studerende eller arbejdsgiver kunne være interesseret i. Rationalet for det evt. nye rangordningssystem bygger bl.a. på kritik af det eksisterende. Den klodsethed, som det nuværende system har, idet der kun sammenlignes på få parametre, bruges til at legitimere et nyt, mere gennemgribende, værktøj. Ligeledes bruges den kritik, der har været fra interessenter på de højere læreanstalter af rangordning, til at begrunde et *ifølge Kommissionen* bedre system.

Selvom resultaterne af undersøgelsen først foreligger i 2011, satte det svenske formandskab alligevel emnet på dagsordenen. Formandskabet udarbejdede et oplæg til diskussion, der blev drøftet på rådsmødet for undervisningsministrene i november 2009.

Diskussionsoplægget gennemgår Bolognaprocessen som kontekst– herunder hvorfor kvalitetssikring er vigtigt, samt den indledningsvis nævnte rapporters resultater. I oplægget tages der dog et stort skridt videre i forhold til det udgangspunkt, kommissionsrapporten tager i forbindelse med kvalitetssikring. Sikringen af kvalitet skal ikke alene ske for at øge mobiliteten ved at sørge for, at en arbejdsgiver kan ansætte en medarbejder med en uddannelse fra et andet medlemsland med ro i sindet, men også til brug for studerende, forskere og politikere. Tendensen er *”to go beyond simple accreditation towards ranking systems that directly compare and rate institutions one against another”*. I oplægget erkendes det, at de eksisterende rangeringssystemer er klodsede værktøjer, hvorfor det fremhæves at en mere sofistikeret (*”multi-dimensional”*) metode skal udvikles. Som det altså også hedder sig i de Bologna-konklusioner, der danner grundlag for Kommissionens arbejde.

Svenskernes diskussionsoplæg førte til en almindelig diskussion blandt ministrene om ranking. Konklusionen blev dog, at formandskabet havde sat emnet på dagsordenen alt for tidligt, og at man vil afvente undersøgelsens resultater i 2011.

15. november/ANC

Migration og mobilitet

I juli 2008 udkom Kommissionens grøn bog ”Migration og mobilitet: Udfordringer og muligheder for uddannelsessystemerne i EU”, der skulle lægge op til en debat omkring de udfordringer, et øget antal indvandrerbørn i skolerne giver. Den danske regering sendte grønbogen i høring, hvilket DLI reagerede på i høringssvar af 24. oktober 2008. På baggrund af alle høringssvarene sendte regeringen et svar på grønbogen til Kommissionen. ETUCE sendte ligeledes et svar direkte til Kommissionen.

De svar, der blev afgivet til Kommissionen, er nu blevet samlet i en synthesis report, der forsøger at trække nogle overordnede linjer op. Indledningsvis gøres det klart, at rapporten ikke i sig selv fører til nye politiske initiativer på området fra Kommissionen. Dermed er der altså kun tale om en samling af svarene, der skal give et helhedsbillede.

Kommissionen har i alt modtaget 101 bidrag til høringen. Næsten halvdelen af disse kommer fra regeringer og NGO'er. De resterende er fordelt på lokale myndigheder, europæiske organisationer, universiteter og politiske grupper. Selvom det ikke direkte fremgår af den danske regerings svar, betones det, at de fleste organisationer og regeringer understreger, at skoler ikke alene kan løse de problemer, indvandrere kan have. Som ETUCE skriver, er det begrænset, hvad skoler kan gøre for at kompensere for de socio-økonomiske ulemper, indvandrergrupper kan have. Det konkluderes fra Kommissionens side, at der skal en koordineret indsats til på flere områder for at imødekomme udfordringerne.

I grønbogen udpeges en række værktøjer, der kan hjælpe børn med indvandrerbaggrund til at få et bedre udbytte af skolen. De hørte parter er stort set enige med grønbogens forslag og prioriteringer. Værktøjerne inddeles efter type, som f.eks. sprog, forældreinddragelse, læreruddannelse og interkulturel uddannelse. Danmark fremhæves i en stor del af ”god praksis”-forslagene til hvert emne. Dette hænger utvivlsomt sammen med det danske høringssvars udformning, hvor der er lagt vægt på eksempler på de politiske tiltag mht. indvandrerbørn.

Der er en bred enighed i svarene om, at da lærerens kvalitet har stor indflydelse på, hvordan eleverne klarer sig, skal læreruddannelsen tilpasses den diversitet i skolen, den øgede migration medfører. Der er med andre ord forståelse for, at lærerne skal gives redskaber til at undervise en kulturelt heterogen klasse. Dette inkluderer især også pædagoger i ECEC, som er fokusområde i grønbogen. De danske tiltag omkring sprogstimulering af små børn fremhæves som god praksis. I forbindelse hermed foreslås det konkret fra flere sider, at alle lærere skal have en større viden indenfor sprog og sprogudvikling.

For at sikre gode rollemodeller og inklusion understreger nogle af svarene også nødvendigheden af at rekruttere lærere, der selv har indvandrerbaggrund. Det konkluderes, at lærerstaben i videst muligt omfang skal reflektere det omkringliggende samfund.

EU's rolle

Hvad EU's rolle kan eller bør være i den videre proces, er inddraget i en del af høringssvarene. Den generelle holdning synes at være, at det arbejde, der gøres på uddannelsesområdet under den åbne koordinationsmetode i højere grad skal inddrage emnet om indvandrerbørn i skolerne. Især regeringernes høringssvar understreger, at udfordringerne er fælles for medlemsstaterne. Derfor giver det mening at kigge på erfaringer hos hinanden. Der er med andre ord stadig kun lagt op til ”god praksis”-tilgangen.

Sammen med regeringerne anbefaler flere NGO'ere at oprette og udvide programmer på EU-niveau til styrkelse af integrationen. Disse programmer skal også omfatte læreruddannelsen, primært ved at gøre mobilitet for lærerne mere almindelig samt opfordring til større fokus på sprog og interkulturelle kompetencer i grunduddannelsen.

Der er dog ingen enighed om, hvorvidt der skal indføres benchmarks og indikatorer på området. Holdningen til disse er mest positiv hos NGO'ere, mens opbakningen er mere spredt blandt regeringerne.

Rådskonklusioner om "Education of children with a migrant background"

På Rådsmødet for Uddannelse, Ungdom og Kultur i november 2009 vedtog ministrene konklusioner om samme emne som grønbogen.

Indledningsvist hilser Rådet Kommissionens grøn bog - og efterfølgende samling af svar - velkommen. Konklusionerne og grønbogen er dermed en del af samme proces.

Konklusionerne er sammenfaldende med de emner, der blev ridset op i grønbogen. Hvad der ellers fremhæves i svarene, fx at skolen ikke kan løse alle problemer alene, har dog ikke fundet fodfæste i konklusionerne. Dog omtales det, at der skal skabes kontakt til lokalsamfundet og at inddrage forældrene til indvandrerbørn i denne proces.

I konklusionerne understreges det, at de barrierer, der i særdeleshed gør sig gældende for indvandrerbørn i uddannelsessystemet, skal fjernes.

Som det også behandles i grønbogen og i samlingen af svarene, efterlyses der speciel uddannelse til lærere for at håndtere diversiteten i skolen. Rådet mener også, at dette kan hjælpes på vej med lærere med indvandrerbaggrund.

På den baggrund opfordres medlemslandene til at sørge for, at alle indvandrerbørn har fri og lige adgang til undervisningssystemet samt den nødvendige støtte til at udvikle deres fulde potentiale. Dette kan ifølge Rådet nås ved fx at åbne forskellige adgangsveje til uddannelsessystemet og fjerne barrierer, sætte ind på individualiseret læring, specialuddannelse for lærere i sprog og interkulturelle kompetencer og undervisning i både nationalsprog og modersmål.

Kommissionen opfordres til at støtte denne udvikling ved at opfordre til peer-learning, som de fleste svar til grønbogen også lagde op til. Samtidigt bør Kommissionen, ifølge rådskonklusionerne, inddrage problemstillingen i sine politikker for social inklusion og beskyttelse samt holde øje med forskellene på, hvordan indvandrerbørn og værtslandets egne børn klarer sig i uddannelsessystemet.

20. november/ANC